

Domov pro seniory v Bílovci, Opavská 600/45, Bílovec

STŘÍPKY Z DOMOVA

4/2022

Zpravodaj Domova pro seniory v Bílovci pro měsíce
říjen, listopad, prosinec 2022

Milí čtenáři našeho zpravodaje,

dnes se v našem časopise můžete dočíst o tom, co jsme prožili, zavzpomínat na tradiční panenky „Hanačky“, které nesměly chybět v žádné domácnosti, dozvíte se něco víc o svatém Martinovi a Hubertovi, můžete potrápit svůj mozek nebo si přečíst něco o královně Alžbětě II.

Doufáme, že vás následující řádky zahřejí v podzimním sychravém počasí, které je venku a udělají vám radost, popř. že se dozvíte něco nového nebo si prostě jen odpočinete a na chvíli se zastavíte.

Vaše redakce

Obsah tohoto vydání

VŠE NEJLEPŠÍ PŘEJEME OSLAVENCŮM.....	4
CO JSME PROŽILI	5
TÉMA	10
NĚCO K ZAMYŠLENÍ.....	15
MOZKOHÁTKY.....	17
PRANOSTIKY, ZVYKY A TRADICE	19
BYLINKOPEDIE	23
OKÉNKO DO MINULOSTI	26
RECEPTY	33
NA ZÁVĚR MALÁ ZKOUŠKA	35
VZPOMÍNÁME	36
SPRÁVNÉ ODPOVĚDI	37

Vše nejlepší přejeme oslavencům

Mária Barošová 98 let

Jiřina Hlavňová 78 let

Jarmila Juřicová 93 let

Ilsa Těžká 90 let

Co jsme prožili

Příprava pečeného čaje

Nezaháleli jsme a začali jsme se připravovat na zimu. Protože letos bylo hodně ovoce, připravili naši klienti ovocný pečený čaj. Očistili a nakrájeli na malé kousky ovoce, které jsme poté zasypali cukrem, přidali kardamon, skořici a vše společně upekli. Pečené ovoce jsme naplnili do sklenic, zalili rumem a zavařili. Výsledkem se zahřejeme v zimě.

Ruční práce

Mnoho našich klientek dříve háčkovalo, šilo, pletlo nebo rády provozovaly jiné ruční práce. Jejich schopnosti jsme využili při výzdobě našeho zařízení - háčkové panenky naplněné levandulí, a při výrobě voňavých polštářků, které jsme věnovali jako poděkování „pejskařům“, kteří nás navštívili v srpnu se svými mazlíčky.

Práce s keramickou hlínou

7 Při arteterapii využíváme nejrůznější výtvarné techniky a také materiál. Tentokrát jsme se pustili do práce s keramickou hlínou, do které jsme obtiskovali motivy z rostlinné říše. Klienti vytvořili několik krásných keramických dlaždic, které po vypálení budou tvořit jeden společný obraz.

Podzimní olympijské hry

Ve čtvrtek 15.9.2022 v našem domově bylo rušno, konaly se tu totiž podzimní olympijské hry. Vydali jsme se po stopách slavných českých sportovců jako je Emil Zátopek, Věra Čáslavská, Jiří Skobla nebo Josef Masopust a vyzkoušeli jsme si disciplíny, kterými se tito sportovci proslavili. Ti nejlepší byli odměněni medailemi a diplomy, pro všechny pak byly připraveny špekáčky a něco dobrého k tomu.

Enkaustika

Enkaustika je technika, při které se využívá vosk a žehlička, díky teplu se vosk roztápí a lze vytvářet nejrůznější čáry a tvary. Sestřička Soňa nás zavedla do této techniky a ukázala nám, že se není čeho bát, naopak, že je to velmi zajímavé a zábavné. Pod jejím vedením si klienti vytvořili vlastní obrázek, který jim zdobí pokoj.

Petterapie v Domově pro seniory

O tom, že naši klienti mají rádi zvířata není pochyb. V našem zařízení s námi bydlí morče Lojza a v srpnu nás také navštívili pejsci z kynologického klubu z Velkých Albrechtic, se kterými se naši klienti mohli také pomazlit a pohrát. Na konci září si naši klienti dokonce mohli pohladit i koně a jiná zvířata z Jarošova statku ve Studénce. Díky nim a sluníčku, jsme tak prožili moc krásný den.

Téma

Zemřela Královna Elizabeth Alexandra Mary Windsor

Za svůj život, z nějž sedmdesát let strávila na trůnu, zažila anglická královna Alžběta II. všelicos, od rozpadu britského Společenství národů a druhé světové války po konec manželství tří z jejích čtyř dětí.

Alžběta II. se narodila 21. dubna 1926 coby prvorozená dcera vévody a vévodkyně z Yorku. Spolu se sestrou Margaret byly vychovány podle přání rodičů tak, aby co nejvíce poznaly každodenní realitu. Již odmalička dávala přednost jednoduchému a tradičnímu životnímu stylu: svému učiteli jízdy na koni jednou řekla, že by se jí líbilo být “dámou žijící na venkově se spoustou koní a psů”. V dívčí škole se naučila vařit, starat se o děti a vyšívat.

Rodokmen královské rodiny

Alžbětě původně vůbec nebylo souzeno stát se královnou. Po smrti jejího dědečka Jiřího V. se v lednu 1936 stal panovníkem její strýc Eduard a všichni si mysleli, že si najde manželku a bude mít děti. Eduard ale ještě tentýž rok kvůli snaze oženit se s dvakrát rozvedenou Američankou nečekaně abdikoval a na trůn tak usedl Alžbětin otec Jiří VI. Z Alžběty se stala nástupnice trůnu.

To, že není žádná zhýčkaná šlechtična, dokázala budoucí panovnice za druhé světové války, kdy se přidala k ženskému pomocnému sboru při pozemní armádě. Tam se mimo jiné naučila řídit a opravovat auta.

V listopadu 1947 si Alžběta vzala **Philipa**, prince řeckého a dánského. Se svým budoucím manželem se poprvé setkala jako 13letá na svatbě Philipovy sestřenice. Podle svědků to byla láska na první pohled, což potvrzuje fakt, že si okamžitě začali dopisovat.

Ne všem z královské rodiny byl sňatek po vůli. Philip byl pravoslavným křesťanem a jeho sestry si vzaly německé šlechtice s vazbami na někdejší nacistické pohlaváry. Kritiky ale brzy umlčel harmonický vztah páru, jemuž se v listopadu 1948 narodil první syn **princ Charles**, o dva roky později pak princezna Anna.

Anglickou královnou v pětadvaceti

Během roku 1951 se zdraví Alžbětina otce začalo zhoršovat a musela jej tak stále častěji zastupovat na veřejnosti. Když pak o rok později Jiří VI. zemřel, byla jeho dcera vyhlášena královnou. **Korunovace proběhla 2. června 1953**, Alžbětě bylo 25 let.

Jako panovnice to již od začátku neměla jednoduché. Musela čelit procesu dekolonizace a vypořádat se změnami uvnitř Společenství národů, v roce 1956 její země utrpěla těžkou ránu v Suezské krizi. V té době byla také poprvé veřejně kritizována.

Královna si ale ve složitých situacích zachovala chladnou hlavu a úsudek a nikdy neopomenula dostát svých povinností: zahájení jednání britského parlamentu se nezúčastnila jen dvakrát, a to v letech 1959 a 1963, kdy čekala syny Andrewa a Edwarda. Brity si touto kombinací praktičnosti a smyslu pro veřejnou službu získala.

Přestože byla populární, ne všichni ji milovali. V červnu 1981 při oficiálních oslavách jejích narozenin psychicky labilní mladík vyskočil z davu a šestkrát na královnu, která právě jela kolem na koni, vystřelil. Naštěstí se ukázalo, že náboje byly slepé.

Alžběta se zachovala s naprostým klidem, svého koně zvládla a pokračovala v jízdě. Podobně si vedla i následující rok, když do její ložnice v Buckinghamském paláci vnikl cizí muž. Královna zůstala klidná a asi deset minut do příjezdu policie s ním mluvila.

Annus horribilis

Osmdesátými léty začalo pro královskou rodinu „černé“ období, které vyvrcholilo o desetiletí později. Na mezinárodní scéně byla Británie v roce 1982 zatažena do války o Falklandy, do boje coby pilot vrtulníku šel i princ Andrew. V ten samý rok zaútočili irští republikáni z IRA v centru Londýna dvěma bombami, které usmrtily osm stráží.

Ani situace v královské rodině nebyla ideální. Manželství Charlese s princeznou Dianou, uzavřeno v červenci 1981, začalo ukazovat první trhliny. Alžbětě sice v roce 1986 udělala radost svatba Andrewa se Sarou Fergusonovou, jak se ale později ukázalo, i tento svazek byl odsouzen k zániku.

Nejhorším obdobím se ale stal rok 1992. V lednu bulvár zveřejnil snímky Fergusonové na dovolené s jejím milencem a nepřestával informovat o rozpadu Charlesova manželství. V březnu oznámili rozchod princ Andrew se Sarou, ke konci dubna skončil i svazek princezny Anny a v listopadu zachvátil zámek Windsor rozsáhlý požár. Není divu, že Alžběta II. rok označila za svůj „annus horribilis“. Jako by toho nebylo dost, v prosinci přišlo oznámení o definitivním rozchodu Diany s Charlesem.

Rodina si popularitu v dalších letech získala také sňatky Alžbětiných vnuků a narozením tří pravnuků. Nejprve se v roce 2011 oženil Charlesův a Dianin syn William. Se ženou Kate Middletonovou, vévodkyní z Cambridge, má tři děti. V

roce 2018 se oženil i Williamův mladší bratr Harry. Vzal si americkou herečku Meghan Markleovou.

V manželovi Philipovi měla oporu

První dekáda druhého milénia proběhla pro Alžbětu II. ve znamení výročí. Roku 2002 Alžběta oslavila zlaté jubileum nástupu na trůn a absolvovala rozsáhlou cestu po svých královstvích, o pět let později spolu s manželem oslavili 60. výročí svatby. Když o deset let později Alžběta slavila diamantové výročí své vlády, rozhodla se absolvovat už jen cestu po Spojeném království.

Zatím poslední velká ceremonie se uskutečnila na začátku června 2016, kdy královna oslavila své 90. narozeniny, přesněji řečeno jejich veřejnou část. Na rozdíl od běžných smrtelníků totiž britští monarchové slaví narozeniny dvakrát, jednou soukromě v den jejich skutečného narození a podruhé oficiálně při barevné vojenské přehlídce.

Podle tradice, která sahá do první poloviny 18. století, se veřejná oslava koná vždy v jednu z červnových sobot, kdy je hezké počasí, proto, aby si i králové narození v zimních měsících mohli užít oficiální den slávy. Alžběta tuto příležitost opominula pouze v roce 1955, kdy byla zrušena kvůli národní stávce.

Alžběta II. v roce 2015 překonala v délce vlády svou praprababičku královnu Viktorii, a stala se tak nejdéle žijícím a nejdéle vládnoucím panovníkem v britských dějinách. Po smrti thajského krále Pchúmpichona Adundéta se také stala nejdéle vládnoucím monarchou současnosti.

V minulých letech se vyrojili spekulace, že kvůli vysokému věku prince Charlese by byl v následnictví přeskočen a králem by se po smrti Alžběty stal rovnou její vnuk princ William. Královna však vyslovila přání, aby se budoucím panovníkem

stal právě princ Charles a jako jejího následovníka jej také uznali lídři bývalých kolonií a dominií, které nadále mají královnu za hlavu státu.

Přestože se vláda i britská média už několik desetiletí podrobně připravují na její úmrtí a pohřeb, královna se vždy až na výjimky těší výbornému zdraví a osobním příkladem neustále drží dobré jméno monarchie nad vodou.

Od 90. let se s přibývajícím věkem sice stále raději věnuje své rodině a životu, pokud možno v ústraní, není se ale co divit: za dobu svého panování navštívila takřka každou zemi království.

A, jak sama zdůraznila, vždy jí stál po boku její manžel Philip, který zemřel 9. dubna 2021. „Nemá rád komplimenty. Ale on byl po celá léta jednoduše mou oporou a já a jeho rodina mu dlužíme více, než by kdy mohl požadovat zpět nebo si vůbec uvědomujeme“.

Zdroj: <https://www.novinky.cz/>

<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/kralovna-alzbeta-ii-sedesat-let-trun-vlada-vyroci/r~i:gallery:24714/>

<https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/>

Něco k zamyšlení

Protože se dnes věnujeme královně Alžbětě a její smrti, nabízíme také jedno zamyšlení Marka Ebena z knihy *Myšlenky za volantem* z prostředí královské rodiny – tentokrát z veselejší stránky, a sice svatby prince Harryho a Meghan.

Myslel jsem si, že tomu nepodlehnu, ale nakonec jsem na to taky koukal. Na tu královskou svatbu. Jak si Harry Meghan bral. Vlastně se na to začala dívat Markéta a skoro vlezla dovnitř televize, byla od ní asi půl metru a štkala nahlas. To mě zaujalo, tak jsem se začal dívat taky. A musím říct půvab to má.

Člověk samozřejmě ví, že ta aristokracie, je dávno přežitá, trochu legrační, ale marná sláva, hezky se na ni dívá. Je prostě hezké vidět, jak se dodržuje určitá etiketa, lidi jsou krásně oblečení a chovají se podle toho. A ty šílené klobouky, říkám si, kam to asi tak doma dají?

Není nic, co by se skladovalo hůř než klobouk. Ty nemůžete štosovat jako trika, klobouk musí mít nějakou krabici a jakého rozměru musí ta krabice být, aby se do ní to monstrum vešlo? A kolikrát si ho můžete vzít na sebe? Možná je to určitý symbol vaší životní úrovně, že když máte takový klobouk, říkáte tím, že máte doma i místo, kam ho dát, třeba na půdu jednoho z vašich panství.

V tom byl právě vidět ten rozdíl mezi královskou rodinou a třeba paní Beckhamovou. Ta měla klobouček úsporný, jak by ne, když mají plný barák kopaček, všude jsou mičudy a štulpny, kam by to měla ta chudinka dát? Takové voloviny se v královských rodinách určitě nenajdou.

Ale fascinuje mě, že v době, kdy se ve světě řeší tolik zásadních věcí, se najednou zastaví čas a miliardy lidí čekají, jaké bude mít nevěsta šaty. A taky že jo, moc jí to slušelo.

A musím říct, že jsem vlastně těm Britům záviděl, že si tenhle luxus monarchie udrželi, záviděl jsem jim, že statisíce lidí vyjdou do ulic, aby s vlaječkami radostně pozdravily svá veličenstva a nebyla v tom žádná póza. Člověk by čekal, že ten prostý lid bude po těch Rollsech a Roycích metat dlažební kostky, ale kdepak, oni je mají evidentně rádi i s těmi žakety, kočáry a klobouky A nedivím se, je to o tolik hezčí než ta naše sešmajdaná, pobryndaná politika čtvrté cenové skupiny.

Pavla Hennigová

Zdroj obrázků: sip.denik.cz

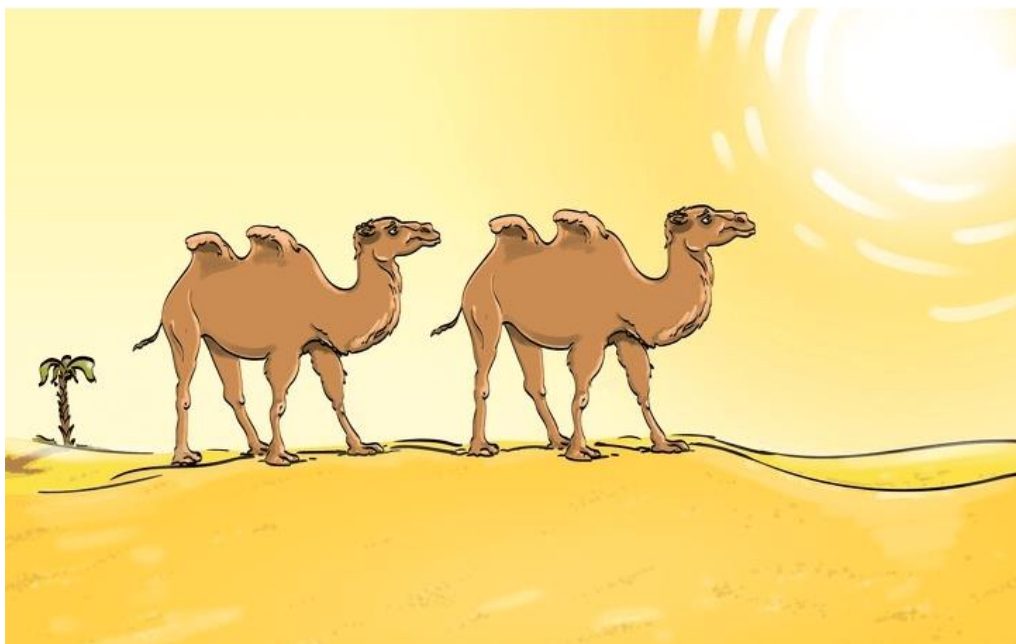
Mozkohrátky

Nyní nastal čas na procvičení mozku. Na dřevěném stole leží toto děravé tričko. Není nijak zmuchlané, poskládané či naaranžované. Kolik se v tomto tričku může minimálně nacházet otvorů, abychom jej takto mohli spatřit?

Zdroj: <https://mozkolam.cz/vizualni-hlavalamy/obrazkove-hlavalamy/derave-tricko/>

Na následujícím obrázku něco nesedí? Poznáte o co jde?

Zdroj: <https://www.kryptograf.cz/category/obrazkove-hadanky/>

V dnešní uspěchané době si často ani nevšimneme krásy přírody, která je kolem nás. Zastavme se na chvíli a pozorně si prohlédneme detaily podzimních plodů. Schválně, poznáte co je na obrázcích?

1.

2.

3.

4.

Pranostiky, zvyky a tradice

Svatý Martin

Narodil se roku 316 nebo 317 v římské provincii Panonie ve městě Sabaria, kterým je dnes nepochybně město Szombathely v dnešním Maďarsku. Své jméno získal po bohu války „Martovi“, patrně z důvodů přání jeho otce, vysloužilého římského vojáka (pravděpodobně vojenský tribun), který si přál, aby jeho syn kráčel v jeho stopách. Odstěhovali se do severoitalské Pavie, kde prožil většinu svého mládí. Zde se také setkal s křesťanstvím, které ho velmi zaujalo a přitahovalo, nejvíce se zajímal o poustevníky z Egypta a Sýrie. Martin byl v 15. letech odveden do armády. I když byl vojákem proti své vůli, vojenské povinnosti plnil spolehlivě a byl povýšen do hodnosti důstojníka.

Legenda o plášti

Za jednoho velmi mrazivého zimního večera se Martin na koni vracel do vojenského tábora, když ho u brány oslovil polooděný žebrák a prosil o almužnu. Protože Martin u sebe neměl ani peníze, ani jídlo, zprvu nevěděl, jak by člověku pomohl. Tu ho však napadla spásná myšlenka, a to vzít svůj velký důstojnický plášť a rozdělit ho svým mečem napůl. Polovinu pak hodil žebrákovi třesoucím se zimou, aby se zahřál. Legenda dále praví, že Martin spatřil příští noc Ježíše, který byl oděn půlkou pláště a slyšel, jak Ježíš andělům říká: *„Tímto pláštěm mě oděl Martin, který je teprve na cestě ke křtu.“*

Poustevník

Po těchto událostech se dal Martin pokřtít. Brzy nato odešel z armády, protože v jeho postojích nešlo vykonávat křesťanskou a vojenskou službu společně. Po odchodu z armády odešel do Poitiers, kam ho přitahovala pověst biskupa Hilaria, který byl následně jeho učitelem a velkým vzorem. Tam také přijal nižší svěcení a stal se exorcistou, přičemž toužil po misích a po skromném životě poustevníka. Časem se situace v Panonii natolik vyhrotila, že musel uprchnout do Itálie, kde se odebral do ústraní a žil jako poustevník. Na pozvání jeho mistra a přítele, biskupa Hilaria se odebral zpět do Galie, kde se poblíž Poitiers usadil v poustevně a věnoval se modlitbám a rozjímání. Při této činnosti nezůstal sám, časem se kolem něho zformovala skupina stejně smýšlejících křesťanů. Později na tomto místě byl postaven benediktinský klášter v Ligugé. Hilariovi se podařilo přesvědčit Martina, aby přijal vyšší svěcení a stal se knězem. V této době Martin podle legendy vykonal již několik zázraků (včetně znovuoživení dvou lidí) a stal se vyhledávaným.

Martin jako biskup

Když zemřel biskup v Tours, byl Martin pod záminkou uzdravení nemocného pozván do města. Místo nemocného ho však čekala diecéze, která potřebovala jeho oddanost, které se ujal. Pravděpodobně 4. července 370 přijal biskupské svěcení. I přes vysokou církevní pozici žil svůj život skromně, téměř asketicky. Místo biskupského paláce pobýval s několika mnichy před branami města v nuzných chatrčích. Z poustevny později vznikl významný klášter Marmoutier, který se stal střediskem asketického a kulturního života západu.

Martinova smrt

Svatý Martin zemřel 8. listopadu 397 v Candes na jedné ze svých misijních cest, kdy byl již vyčerpaný a oslabený nemocí. Po krátkém sporu o nároku Martinových ostatků bylo jeho tělo převezeno do Tours. K pohřbu biskupa chudoby a chudých, jak ho lidé nazývali, proudily masy lidí. Tento slavnostní pohřeb se konal 11. listopadu, v den, kdy se slaví svátek svatého Martina. Jeho ostatky byly uloženy do krypty, nad níž byla postavena kaple a posléze i velkolepá bazilika, brzy nato se město Tours stalo významným poutním místem. Město bylo poničeno v 16. století hugenoty a v 18. století velkou francouzskou revolucí. V současnosti zde

stojí bazilika sv. Martina z roku 1900. Za významnou relikvií je považován Martinův plášť, který byl uchováván v královském paláci v Paříži.

Dnes je patron Francie; vojáků, jezdců, kovářů, tkalců, koželuhů, krejčích, hoteliérů, cestovatelů, chudáků, vězňů, pastýřů, vinařů, abstinentů. Jeho atributy jsou voják na koni, meč, plášť, žebrák, husa, biskupská mitra, berla, kniha.

Svatomartinská husa

K tradici pojídání husy n svatého Martina se váží dvě legendy. Jedna praví, že svatý Martin, který měl být jmenován biskupem, se z vrozené skromnosti před takovou poctou ukryl do husince. Husy svým kejháním Martinovu skrýš prozradily, což byl pádný důvod, aby skončily na pekáči. Druhá pro změnu uvádí, že husy svým hlučným kejháním rušily Martinovo kázání, a tak si svůj trest odpykávají na svatomartinské tabuli.

Svatý Hubert

Svatý Hubert je znám jako patron myslivců a střelců, řezníků, kožešníků, soustružníků, optiků, kovodělníků, slévačů, matematiků, výrobců matematických přístrojů; je vzýván proti pokousání psem, uštknutí a strachu před vodou. Jeho atributy jsou biskup, jelen, kniha, kříž, lovec, roh, šípy.

Svatý Hubert se narodil v roce 727. Byl franský biskup, zakladatel města Lutychu a křesťanský světec. Podle legendy se náboženskému životu zasvětil po setkání s jelenem na honu a je proto patronem lovců a myslivců.

Svatý Hubert pocházel z velmi bohaté šlechtické rodiny v Akvitánii. Měl velkou zásluhu na pokřesťanství Arden. Před svým povoláním byl výborným lovcem a milovníkem hýřivých zábav, měl prý patřit k družině franského krále Theudericha III. Byl považován za zastávce spravedlnosti.

V Austrasii se oženil s Floribanou, která však při porodu zemřela. Dle pověsti se po těžkém životním osudu při lovu nečekaně setkal s jelenem, jenž měl mezi paroží zářící kříž, během čehož k němu měl promluvit nadpřirozený hlas, který mu řekl: „Huberte, proč stále lovíš a honíš zvěř? Je na čase, abys začal hledat mě, který se za tebe obětoval.“ Po tomto zážitku se stal knězem, k čemuž jej připravoval svatý Lambert. Kolem roku 705 kritizoval sv. Lambert cizoložství krále Pipina II., záhy byl zavražděn. Po jeho smrti se Hubert stal jeho nástupcem. Své sídlo z Maastrichtu přenesl do Lutychu, kde nechal na místě uložení ostatků svatého Lamberta postavit katedrálu. V 8. století se v Ardenském lese snažil obrátit lid k Bohu a prosil Boha o požehnání úrody.

Při cestě z Furu do Lutychu, kde byl posvětit nový chrám, onemocněl zimnicí, na níž záhy zemřel. Podle jiné pověsti zemřel po nehodě na loďce. V roce 827 byly Hubertovy ostatky přeneseny do chrámu u kláštera v Andin v Ardenách, který byl podle něj přejmenován.

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org>, <https://catolica.cz>, <https://lucilove.cz/hubertova-jizda/>

Bylinkopedie

Nastávající zimní období je čas, kdy sklízíme plody naší práce v teplých měsících. Využíváme vše, co jsme si nasušili, zavařili, zmrazili nebo jinak zpracovali. Většinu bylinek nyní nenajdete čerstvých, ale pozor, najdou se i takové, které můžete mít celoročně doma v květináči. Jednou z nich je i rýmovník.

Rýmovník

Rýmovník je rostlina, která aktuálně patří k nejznámějším léčivkám. Umí totiž zatočit nejen s rýmou, ale také s mnoha dalšími neduhy. Jako rýmovník jsou někdy označovány všechny druhy rodu *Plectranthus* (molice), kterých je asi 350. Nejčastěji jde však o pojmenování australského druhu *Plectranthus argentatus*. Jeho původní domovinou je tedy Austrálie, ačkoli je dnes rozšířen i na dalších kontinentech.

Tato bylinka je řazena do čeledi hluchavkovitých. Vysoký bývá kolem jednoho metru, lodyha má čtvercové průřezy a jeho listy jsou hustě rostoucí a vejčité. Květy mají bledě modrou či nafialovělou barvu. Z účinných látek je nutné jmenovat především vonné silice (voní jako eukalyptus), díky nimž je především řazen mezi léčivky. Obsahuje ovšem také omega-6 mastné kyseliny nebo vitamíny A a C. Používány jsou zejména listy.

Vzhledem k obsahu výše zmíněných vonných silic účinkuje při **nachlazení, rýmě i bolestech v krku**. Ostatně o tom už vypovídá sám název rostliny. Doporučováno sice bývá i vnitřní užívání, tedy např. formou čaje či žvýkáním, nicméně účinná je především inhalace. Dokonce prý stačí rozlomit či rozmačkat list a čichat, čichat a čichat. Pomoci přitom může i při problémech s dýchacími cestami a pozitivně by měl dle všeho působit i na zdraví astmatiků.

Bylinka má ale kladný vliv rovněž na další neduhy. Můžete jej vyzkoušet při **horečce, bolestech hlavy**, ale také při **potížích s pokožkou**, tedy např. při ekzémech či po bodnutí hmyzem. Podle některých zdrojů má i antioxidační

vlastnosti, účinkuje při vysokém krevním tlaku, problémech s ledvinami anebo při problémech trávicího ústrojí. Dále pak rostlinu můžete využít i k detoxikaci organismu a působí také proti stresu a psychickým potížím.

Jak už jsme podotkli, listy můžete použít k přípravě zdravého **čaje z rýmovníku**. V kuchyni se ovšem hodí i při dalších příležitostech, a to např. k dochucení masa nebo zeleniny a uplatnit jej můžete i při vaření polévek. Kromě toho odpuzuje hmyz, a to včetně molů, což může být v mnoha ohledech velmi praktické. Budete-li navíc rostlinu pěstovat doma, možná brzy

sami zjistíte, že se vám o něco lépe dýchá. Pěstování přitom není nikterak složité, takže ho zvládne úplně každý (viz níže).

Pokud chcete účinky této bylinky využít, můžete vyzkoušet rovněž náš návod na výrobu **spreje do nosu**, ale připravit si lze rovněž další zdravé prostředky, z nichž některé mohou být i chutné. Vyrobit si tak např. jednoduše můžete sirup, a to za studena i za tepla, který můžete využít k dochucení čaje, stejně jako **tinkтуру** anebo **hojivou mast**, jež je rovněž velmi účinná při kašli a nachlazení. Možností tedy máte opravdu mnoho a postupně můžete vyzkoušet všechny recepty.

Rýmovník sice ve své domovině roste jako keř, u nás se ovšem především pěstuje jako pokojová rostlina. V létě ho sice můžete mít i venku, nicméně špatně snáší mrazy, takže v zimních měsících jej určitě dejte zpět dovnitř. Ovšem pozor! Rostlině nedělá dobře ani prudké sluneční záření. Celoroční pěstování v pokoji se tedy jeví jako nejlepší varianta. Tato bylinka se přitom množí jednoduše řízkováním. Navíc roste poměrně rychle, listy lze tedy sklízet průběžně. Jedním z hlavních problémů při jeho pěstování je zbytečně časté zalévání. Rostlina je nenáročná, stačí zalévat opravdu jen minimálně.

Mast z rýmovníku:

Mastička Vám pomůže nejen s regenerací odřeného nosu, ale díky esenciální složce Vám uvolní ucpaný nos a natírat si ji můžete i na hrudník při kašli a nachlazení. Malým dětem můžete natírat i plosky nožiček.

Suroviny:

- domácí sádlo (přibližně 300 ml)
- dvě hrsti čerstvého rýmovníku
- půl hrsti levandule, heřmánku a měsíčku lékařského
- pár kapek vitamínu E
- esenciální olej – eukalyptus

Postup:

Dvě hrsti rýmovníku (listy i stonky) si nakrájíme na malé kousky.

Skleničku domácího sádla necháme rozpustit na mírném plameni. Do rozpuštěného sádla přidáme dvě hrsti nakrájeného rýmovníku (listy i stonek) a po půl hrsti levandule, heřmánku a měsíčku lékařského. Tyto bylinky umocňují hojivé a desinfekční účinky mastičky. Necháme na mírném plameni 1 hodinu.

Na druhý den rozehrátí opakujeme další hodinu. Potom mastičku scedíme přes plátýnko.

Do hotové masti přidáme pár kapek vitamínu E, který regeneruje pokožku a současně prodlužuje trvanlivost mastičky. Dále přidáme pár kapek esenciálního oleje – eukalyptus, který podporuje dýchání a přináší uvolnění při nachlazení, které provází ucpaný nos a dutiny.

Ještě tekutou mastičku dáme do vhodných skleniček nebo kelímků, necháme zatuhnout a uchováváme v chladu. PS: Mast má blahodárné účinky, i když ji zhotovíte jen z rýmovníku, bez ostatních bylinek. Ty jen zvyšují její léčebný účinek. Mastičku je lepší uchovávat v chladu, vydrží půl roku i déle.

Zdroj: <https://www.bylinkovo.cz/rymovnik-vyzrajte-na-rymu-a-dalsi-neduh/>

Okénko do minulosti

„Hanačky“ - tradiční krojované panenky

Krojované panenky navazují na bohaté tradice regionálního umění. Tvořivost a cit pro krásu zdejších švadlen, vyšivaček a oblékaček nám zanechal opravdové bohatství v podobě nádherných krojů, které je charakterizují.

Slunný a úrodný kraj kolem řeky Moravy se vyznačuje krojem s bohatými výšivkami, nabíranými rukávci, pentlemi, kroje horských oblastí jsou prostší a jednodušší. Ať jsou panenky oblečeny v kroji z kteréhokoliv koutu země, mají jedno společné. Představují Vám lidové umění, uchovávané po generace, probouzejí obdiv a poutají zájem svou svěží barvitostí a tvarovou rozmanitostí, kterou okouzlí každého, komu je dána schopnost vnímat krásu.

Po 85 letech končí v Uherském Brodě jediná ruční výroba krojovaných panenek v zemi. Nepřerušila ji válka a neublížil jí ani totalitní režim, doplatila však na klesající zájem zákazníků, na nedostatek materiálu i na covidovou pandemii.

Svého času nechyběla snad v žádné domácnosti minimálně v okolí Uherského Brodu. Panenka v tradičním kroji schovaná před prachem v průhledné plexisklové krabičce i dnes zdobí sekretáře u prarodičů.

Po 85 letech však společnost Lidová tvorba – družstvo umělecké výroby s tímto sortimentem končí. Teď už doprodává zásoby.

„Důvodů je víc,“ upozornil předseda družstva Jiří Adam, který je ve firmě tři desítky let. „Je to otázka turismu, který upadá. Lidé ze zahraničí už si panenky nekupují a domácí zákazníci spíše jen poznamenají, že je má babička pořád v

almaře. Do toho vstoupil covid a zdražení elektřiny. My tady přitom elektřinou topíme. Ještě v roce 2000 tady pracovalo šedesát lidí a podívejte se dnes...”

Třípatrovou budovu, kterou podnik založený v roce 1936 postavil v 50. letech, využívá družstvo už jen zčásti. Velká šicí dílna s několika místnostmi je prázdná, v řadách za sebou zakryté šicí stroje potvrzují, že kdysi se tady pracovalo ve velkém, a u stolů sedí poslední tři zaměstnankyně.

Po únoru 1948 se družstvo proměnilo a přičlenilo pod sebe i další provozy, jako byla výroba keramiky z Tupes, výroba hřebenů v Brodě a v tehdejší Gottwaldově, výroba razítek v Gottwaldově, později se přidala výroba dřevěného nábytku a hraček.

Na malá tělíčka ručně šijí, sešívají a oblékají miniaturní skládané sukně, rukávce, pestré šátky, zdobené nohavice, vesty a kloboučky, obouvají botičky, na cifrovacím stroji vyšívají ornamenty a hotové panenky vkládají do průhledných oválných krabiček.

Výroba se soustřeďuje už jen na menší panenky a panáčky, jejichž tělíčka si ještě umějí udělat sami. Ve skladu jsou však pro zájemce k dispozici dříve vyrobené panenky ve velikosti od 12 do 45 centimetrů. Některé jsou mrkací, jiné ne a tělo mají buď z PVC nebo z porcelánu.

Chyběly látky i šikovné švadleny

Tradiční textilní výroba totiž v posledních letech narazila mimo jiné na nedostatek materiálu, začaly chybět látky i barevné stužky, protože jejich výroba v Česku skončila. A nedostatkovým „zbožím“ začaly být i švadleny, které by náročnou ruční práci zvládaly.

„Všechno se vším vede k tomu, že výroba zaniká,“ posteskl si Adam. „Nezastavila by se, kdyby byl odbyt. Je to škoda.“

Že mají panenky úspěch, bylo jasné hned na začátku výroby za první republiky. Líbily se na světové výstavě v Paříži, na výstavách v Bruselu, Montrealu, Ósace, Berlíně nebo Linci. Lidová tvorba v dobách největší slávy zaměstnávala až stovku lidí. Potřebovala je na výrobu jednotlivých částí těl z PVC, na přišívání vlasů, vysekávání dílů látek, oblékání panenek i na samotné šití mnoha druhů krojů, vyšívání ornamentů i přišívání barevných stužek.

Výroba začínala se třemi základními kroji – uherskobrodským, nivnickým a boršickým. Nešlo přitom jen o „nějaké“ pestrobarevné oblečení, ale o konkrétní lidový kroj, který co nejvíce odpovídal realitě dané etnografické oblasti.

Proto jsou panenky a panáčci označení podle místa, do kterého patří, například Hanačka, Valaška, Luhačovice-Zálesí, další přibližují i vzdálenější regiony, jako je Chodsko, Chebsko, Praha-Smíchov, Plzeň, Lanžhot, Podluží nebo slovenské oblasti Piešťany, Horná Súča, Ždiar a Myjava. Nechybí ani Žitkovská bohyně a Vlčnovský král s růží v ústech.

Na výrobě krojů spolupracovali etnografové

Dodnes má dílna k dispozici bohatý vzorník krojů, který vznikl někdy v 50. letech minulého století. Bylo jich kolem dvacítky.

Příležitost prohlédnout si nastrojené panenky mají zájemci na výstavě v Muzeu Jana Amose Komenského v Uherském Brodě nazvané Zveme vás na krojový bál, která potrvá do konce září. Ukazuje dohromady přes 500 panenek, větší polovina je právě z brodské Lidové tvorby, zbytek ze soukromých sbírek nebo muzejního depozitáře.

„Kroje, které mají panenky oblečené, nejsou jen stylizací naoko, pro turisty. Návrháři vždycky spolupracovali s etnografy dané lokality, nebo se alespoň drželi odborné literatury,“ upozornila jedna z autorek výstavy Veronika Provodovská.

„Jsou panenky, na nichž se dochoval kroj popsáný etnografy začátkem 50. let a v dané lokalitě už se tato krojová varianta nedochovala, nebo se na ni téměř zapomnělo,“ doplnila autorka výstavy.

„Šičky ve výrobě se vždy spojovaly s etnografy, když tvořily panenky v krojích, které úplně neznaly, třeba z jiných regionů, ze Slovenska nebo zahraničí. Vždy vytvořily panenku na zkoušku a tu představily.“

Vyrábělo se i půl milionu panenek ročně

Lidová tvorba v Brodě začala v roce 1936 jako společenství lidových výrobců, kteří panenky šili doma a ve druhé polovině třicátých let se zformovali do družstva. Nejdříve vyráběli panenky s textilními a dřevěnými tělíčky, až později se začaly dovážet z tehdejší NDR části z PVC. Posléze si těla podnik vyráběl sám.

Po únoru 1948 se družstvo proměnilo a přičlenilo pod sebe i další provozy, jako byla výroba keramiky z Tupes, výroba hřebenu v Brodě a v tehdejší Gottwaldově, výroba razítek v Gottwaldově, později se přidala výroba dřevěného nábytku a hraček.

V 50. letech vznikla nová budova ve Vazové ulici v Brodě. O krojované panenky byl stále velký zájem a vyrobilo se až půl milionu kusů ročně. Řada podniků je dávala jako dárky svým zaměstnancům třeba k Mezinárodnímu dni žen nebo na Mikuláše.

„Do zahraničí se ale nikdy ve velkém nevyvážely,“ podotkl Adam. „To se kdysi tradovalo. Pravdou ale je, že díky zahraničním turistům i výstavám se panenky dostaly do celého světa.“

Panenky si zahrály i ve filmu, který vznikl ve zlínských ateliérech. Krátký snímek Hermíny Týrlové Ukolébavka je zapsaný v dějinách světové animace a získal hlavní Zlatou cenu jako nejlepší dětský film na filmovém festivalu v Benátkách v roce 1948.

Maminka s dcerou v Novém Veselí oblékají panenky

„Ani za celý život nemůžeme stihnout vyrobit všechny kroje, které u nás jsou“, říkají Marie Žilová a Eva Jurmanová.

Krojované panenky Marie Žilové a Evy Jurmanové z Nového Veselí už zná celá Česká republika. Objevily se v dokumentárních filmech, měly nespočet výstav, povídalo se o nich v rozhlase.

Do miniatur skutečných krojů oblečených na panenkách se spolu pustily před sedmnácti lety, a za tu dobu jich vznikly více než tři stovky. Domů se jim ani všechny nevejdou, přestože obývací pokoj Marie Žilové je plný vystavených panenek – od nejmenších přes střední velikosti, až po ty veliké. Každá má svoji dokumentaci a podrobný popis kroje včetně použitých materiálů, výšivek a přesně rozepsaných desítek hodin práce.

Prsty rozpíchané do krve a zpocené ruce

Na stojánku je připravená panenka, která bude nosit hanácký kroj. Zatím má nasazený jen čepeček, a obě ženy teď pracují na kroji. Proč musí být čepeček první? „Poprvé jsme udělaly tu chybu, že jsme nejprve oblékly panence kroj, a pak jsme chtěly nasadit čepeček, ale takhle to nejde. Čepečky ze skládaných šátků jsou velmi složité a u zmenšenin na panenku je to ještě

horší. Složit jako ve skutečnosti to nejde, na to je šáteček moc malý, tak jej uděláme z nastříhaných kousků a sešijeme,” popisuje Marie Žilová.

Její dcera vyšívá drobnou jehlou zmenšeninu výšivky a používá jen jednu ze šesti nitek, z nichž je složená běžná vyšivací mulinka. „Nikdy jsem se nenaučila používat náprstek, takže když vyšívám v zimě opravdu hodně, mívám do krve rozpíchaný prst,” přiznává Eva Jurmanová. V létě si zase musí každých deset minut umývat potíci se ruce, aby nebyla výšivka ušmudlaná, ale krásně čistě bílá.

„Když začínáme vyrábět úplně nový kraj, tak to trvá kolem půl roku, musíme nejprve nastudovat odbornou literaturu, domluvit se, z jakého období budeme kraj zpracovávat, musíme vybrat panenku, protože každá má nějaký specifický výraz. A teprve potom začínáme pracovat,” vysvětluje Eva Jurmanová.

Odborné literatury mají asi šest metrů, jak se smíchem dodává její maminka: „Knížky máme všude v kuchyni, v ložnici, v obývací, prostě všude.“ I když se národopisné knihy shánějí těžko, po některé z výstav, kam chodí nadšené babičky, občas přijde balíček s knížkami, které už rodina nechce. „To je pak pro nás jako poklad,” usmívá se Eva Jurmanová.

Vlčnovský kraj je nejkomplikovanější

Na pracovním stolku stojí připravená další panenka a vedle ní je vyfotografovaná dívka ve vlčnovském kroji. Zatím má na sobě punčochy a boty. Marie Žilová kromě šití a vyšívání krajů také ševcuje – podle předlohy vyrobí z koženky zmenšené botky i s ozdobami: „Jsou to shrnovačky a zdobené do boku,“ ukazuje na panence, kterou společnými silami ženy oblékají. „Tady je spodní sukně, takzvaná cudná, na to se dá nejkratší spodnička, suknice, která skoro nebude vidět, i když jsme ji vyšívaly dvanáct hodin,“ říká paní Žilová a její dcera s úsměvem dodává: „Když se dívka večer svlékla, musela mít všechno vyšívání, všechno krásné. Ony byly velké parádnice.“

Kroj družičky z Vlčnova je zatím nejtěžší, s jakým se ženy setkaly. Má nejvíce komponentů, složitě skládané rukávy, mnoho sukní a spodniček a svrchní zástěru i korunu z květů na hlavně. „Je to velmi pracný kraj, za tu dobu, co děláme kroje, jsme se snad nesetkaly s komplikovanějším krajem,“ říká Eva Jurmanová. Panenka se jmenuje Valentina. Každá panenka z dílny E+M má svoje jméno. „Vybíráme podle starého kalendáře, a ještě se žádné jméno neopakovalo,“ usmívá se Marie Žilová. Jmen i krajů je stále dost, jsou si obě jisté: „Vždycky se nás všichni ptají: a co budete dělat, až je všechny zpracujete a já jim říkám: ani já ani maminka za celý svůj život nezpracujeme všechny kroje, které jsou,“ uzavírá Eva

Soňa Petruláková

Zdroj: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/uhersky-brod-rucni-vyroba-panenky-kroje-konec-pandemie.A220824_679411_zlin-zpravy_hoo

Zdroj: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/uhersky-brod-rucni-vyroba-panenky-kroje-konec-pandemie.A220824_679411_zlin-zpravy_hoo

Recepty

Svatomartinské rohlíčky

Svatomartinské rohlíčky s náplní se pečou 11. listopadu. Svým tvarem mají připomínat podkovy koně, na kterém přijel Martin a přivezl s sebou první sních. Lehounké rohlíčky s ořechovou náplní se vám rozplynou na jazyku jako nic. Už se vám sbíhají sliny? Není se čemu divit.

Suroviny:

450 g hladké mouky
250 g másla
4 žloutky
150 ml smetany (30 % tuku)
2 lžice cukru moučka
špetku soli

Na náplň:

175 g vlašských ořechů
125 g cukru moučka
2 bílky
1 lžičku vanilky

Postup:

V míse smíchejte mouku, máslo, žloutky, smetanu, cukr a sůl. Rukou uhnětte těsto, které nechte vychladit v lednici.

Na přípravu náplně smíchejte ořechy, cukr, bílky a vanilku a opět zpracujte. Až budete mít hotovo, vezměte těsto a rozválejte ho. Nakrájejte ho na trojúhelníčky jako pizzu.

Do jednoho trojúhelníčku dejte trochu náplně a srolujte do tvaru rohlíčku. Rohlíčky skládejte na plech a potřete vajíčkem.

Pečte 15 minut na 180 stupňů dozlatova. Zchladlé rohlíčky nezapomeňte před podáváním pocukrovat pořádnou vrstvou moučkového cukru.

Paštika z husích jater

Suroviny:

200 g husích jater
500 g vepřového boku
100 g husího sádla
1 cibule
1 dcl smetany
5 cl brandy
Sůl

Postup:

Vepřový bok nakrájíme na kostky a společně s cibulí a kořením rozpečeme v troubě do poloměkka. Poté umeleme s husími játry, přidáme smetanu, brandy a husí sádlo. V mixéru rozmixujeme na co nejjemnější fáš a dosolíme.

Paštika by měla být výraznější chuti. Poté vložíme do vymazané formy, přikryjeme (např. alobalem) a cca 90 minut pečeme v troubě ve vodní lázni při 85 °C. Po vychladnutí vyklopíme. Podáváme s brusinkovou omáčkou.

Zdroj: Svatomartinské rohlíčky, Paštika z husích jater: <https://magazin.recepty.cz/clanky/>

Na závěr malá zkouška

1. Které koření jsme přidávali do pečeného čaje?
 - a) vanilku
 - b) kardamom
 - c) citrónovou kůru
2. Kterou disciplínu jsme neměli v našich podzimních olympijských hrách?
 - a) běh na lyžích
 - b) gymnastika
 - c) fotbal
3. S jakým materiálem pracuje enkaustika?
 - a) vlna
 - b) papír
 - c) vosk
4. Kolik dětí měla královna Alžběta II.?
 - a) 3
 - b) 4
 - c) 5
5. Který módní doplněk záviděl Marek Eben ve své povídce královské rodině?
 - a) hodinky
 - b) šál
 - c) klobouk
6. Kdy má svátek svatý Hubert?
 - a) 4.11.
 - b) 10.11
 - c) 15.11.
7. Která část rýmovníku se používá k přípravě léčivého čaje?
 - a) kořen
 - b) listy
 - c) květy
8. Po kolika letech končí výroba panenek „Hanaček“?
 - a) 65- ti
 - b) 75- ti
 - c) 85- ti
9. Který pokrm se tradičně připravuje na svatého Martina?
 - a) husa
 - b) králík
 - c) kapr

Vzpomínáme

Mgr. Ludmila Oborná

Jarmila Ulmanová

Zdeňka Niklová

Olga Lechová

Marie Láryšová

Marie Cveková

Bohumil Sed'a

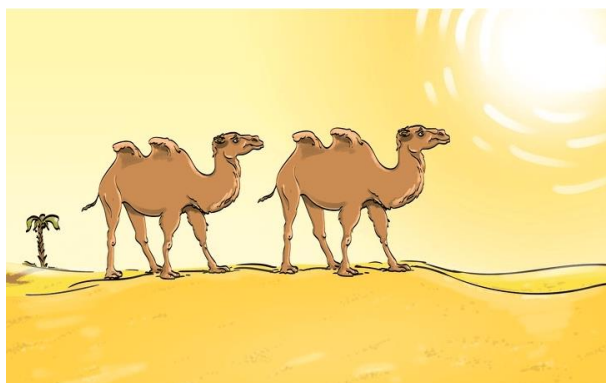

Správné odpovědi

Pro hlavolam triko s dírami je správná odpověď je **7**.

Jeden otvor pro hlavu, dva pro ruce, jeden pro trup, dvě díry vpředu, ale vzadu stačí pouze 1 velká díra.

V případě velbloudů **chybí stíny**.

Obrázkové hádanky:

1. liška

2. kaštan

3. žalud

4.jablko

Malá zkouška na závěr:

1b, 2a, 3c, 4b, 5c, 6a, 7b, 8c, 9b

Šéfredaktor

Bc. Vlasta Szotkowská

Redakční tým

Antonie Bartošová, DiS., Mgr. Pavla Hennigová, Bc. Soňa Petruláková

www.dsbilovec.cz

